

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านระโยง
ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

Studying Guidelines for Promoting the Careers of the Elderly Based on Local
Wisdom, Ban Rayong, Tha Sawang Sub-District, Mueang District, Surin Province

จิรันทร ทองนรินทร์^{1*} วชิราพร วิมานรัมย์¹ ธนวัฒน์ มีสันเทียะ¹ วันชัย สุขตาม¹ และ จิรายุ ทรัพย์สิน¹

Jiranthon Thongnarin^{1*}, Wachiraporn Wimanram¹, Thanawat Meesanthia¹,

Wanchai Suktam¹, and Jirayu Supsin¹

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์¹

Faculty of Humanities and Social Science, Surindra Rajabhat University¹

*Corresponding author, e-mail: namnim.666@gmail.com

วันที่รับบทความ: 7 มกราคม 2567; วันแก้ไขบทความ: 13 เมษายน 2567; วันตอบรับบทความ: 17 เมษายน 2567

บทคัดย่อ

ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุเป็นประเด็นสำคัญของการสร้างสังคมสูงวัยอย่างมีความสุขและยั่งยืน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านระโยง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชน และ 3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานวิธีระหว่างระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ และระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 159 คน คือ ผู้สูงอายุในชุมชนบ้านระโยง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มหลวงตาอุดมศักดิ์ 2) กลุ่มเนียงอูมา 3) กลุ่มมะขามใหญ่ และ 4) กลุ่มสี่สามัคคี ร่วมใจ ซึ่งมาแบบสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบค่าที ค่าเอฟ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยแบบสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 30 คน ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน คือ กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน คณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มอาชีพและกลุ่มเกษตรกร และประชาชนในชุมชน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า อายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านระโยง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ และลักษณะการอยู่อาศัย โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ผู้สูงอายุนิยมทำอาชีพที่บ้าน ได้แก่ การทอผ้าไหม การจักสาน และการทำพืชสมุนไพรลูกประคบ ผู้สูงอายุต้องการรับการถ่ายทอด วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ ลูกประคบสมุนไพร และผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน ผู้สูงอายุต้องการรับคำปรึกษาและ

การช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ กฎหมาย และสุขภาพ ผู้สูงอายุต้องการงบประมาณในการพัฒนาชุมชนและส่งเสริมการท่องเที่ยว ผู้สูงอายุต้องการวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือในการส่งเสริมการตลาด

คำสำคัญ: การส่งเสริมอาชีพ ผู้สูงอายุ ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น

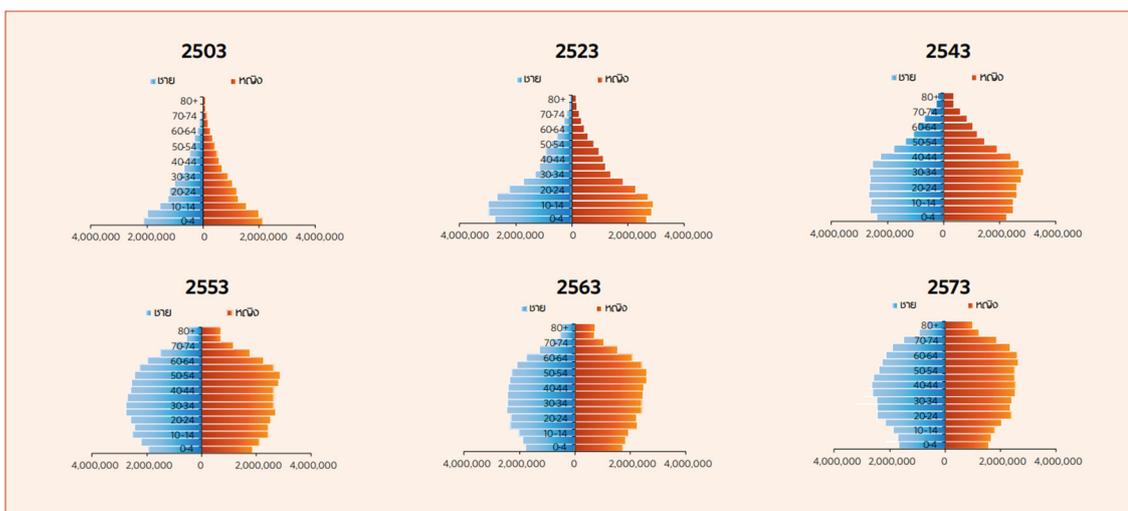
Abstract

The economic security of the elderly is an important issue in creating a happy and sustainable aging society. Thus, the objectives of this research were 1. to study the opinion of people to promoting the careers of the elderly based on local wisdom, Ban Rayong, Tha Sawang sub-district, Mueang district, Surin province, 2. compare the opinion of people, and 3. study the guidelines for promoting the careers of the elderly based on local wisdom. Using a research model that combines the first phase for quantitative and the second phase for qualitative methods. The quantitative research used 159 people of the elderly in Ban Rayong community, Tha Sawang sub-district, Mueang district, Surin province which could be divided into 4 worthies, namely 1) worthy Luang Ta Udomsak, 2) worthy Niang Uma, 3) worthy Makham Yai, and 4) worthy Si Samakkhi Ruamjai. There were collected by using the multi-stage sampling method. A questionnaire was used to collect data and analysis with t-value testing, F-value testing, frequency, percentage, mean, and standard deviation. The qualitative research used in-depth interviews as a tool for collecting data from 30 people including a group of community leaders, village head assistants, village head inspector, committee members, occupation and group, and the community. Using the purposive selection method and used content analysis techniques to complement the context. The results found that the opinion of people to promoting the careers of the elderly in total was good. The result of comparing the opinions of people classified by personal factors found that different age and salary had different opinion level towards promoting the careers of the elderly based on local wisdom, Ban Rayong, Tha Sawang sub-district, Mueang district, Surin province in statistically significant at the .05. While different sex, education, occupation, status, and living styles had not different opinion level. The result of study the guidelines for promoting the careers of the elderly based on local wisdom found that the elderly people like to work at home, including silk weaving, basketry, and making medicinal compress plants. Elderly people want to receive cultural transfers and local wisdom, such as herbal compresses. and local products. Elderly people want to receive advice and assistance from government agencies, including law and health. Elderly people need budgets for community development and tourism promotion. Elderly people need materials, equipment, and tools for marketing promotions.

Keywords: Promoting the Careers, Elderly People, Based on Local Wisdom

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศไทยในช่วง 50 กว่าปีที่ผ่านมา ได้เปลี่ยนจากโครงสร้างประชากรแบบพีระมิดแบบตั้งที่มีฐานกว้างปลายแหลมที่แสดงถึงโครงสร้างประชากรวัยเด็กที่มีสัดส่วนสูงและประชากรวัยสูงอายุที่มีสัดส่วนต่ำ เปลี่ยนเป็นพีระมิดแบบคว่ำที่มีฐานแคบปลายบาน (ดังภาพที่ 1) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเป็นโครงสร้างที่มีประชากรวัยเด็กที่มีสัดส่วนต่ำและประชากรวัยสูงอายุที่มีสัดส่วนสูง ทั้งนี้เป็นผลมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น อัตราการเกิดของประชากรลดลงจากผลสำเร็จของนโยบายการวางแผนครอบครัว (ลูกมากจะยากจน) ส่งผลให้จำนวนประชากรช่วงวัยเด็กที่ลดลง ความก้าวหน้าทางการแพทย์ที่ทำให้ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น ส่งผลให้ประชากรวัยสูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

ภาพที่ 1 พีระมิดประชากรของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2503 – 2573

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ม.ป.ป. : 3)

นอกจากนี้ นโยบายการวางแผนครอบครัวยังส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงอัตราส่วน การพึ่งพิงหรืออัตราส่วนที่ประชากรวัยแรงงาน (ประชากรอายุ 15-59 ปี) ต้องแบกรับภาระการเลี้ยงดูประชากรวัยเด็ก (ประชากรอายุ 0-14 ปี) และประชากรวัยสูงอายุ (ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป) โดยอัตราส่วนที่ประชากรวัยแรงงาน 1 คนต้องแบกรับภาระการเลี้ยงดูประชากรวัยเด็ก และประชากรวัยสูงอายุเพิ่มสูงขึ้น ขณะที่ในความเป็นจริงประชากรวัยแรงงาน 1 คน มีภาระการเลี้ยงดูประชากรวัยเด็กและประชากรวัยสูงอายุสูงมากกว่านั้น เนื่องจากนโยบายขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 12 ปี ทำให้เยาวชนต้องอยู่ในระบบการศึกษาจนถึงอายุ 18 ปี (จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6) ให้จำนวนประชากรวัยแรงงานที่เข้าสู่ตลาดแรงงานช้าลง ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นของเยาวชนที่อยู่ในระบบ การศึกษาจนถึงอายุ 22 ปี (เรียนจบระดับปริญญาตรี) ซึ่งสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและ โครงสร้างประชากรดังกล่าวนี้ล้วนส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุ ดังนั้น การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาของผู้สูงอายุในปัจจุบัน จึงพบว่า ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของ ผู้สูงอายุ คือ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นคงทางรายได้ สร้างโอกาสในการจ้างงาน เพิ่มทักษะในการสร้างรายได้ ส่งเสริมการบริการทางสังคมขั้นพื้นฐาน เป็นต้น (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2566; สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561 : 14)

หากยังไม่มี การดำเนินงานเพื่อแก้ไข ปัญหาดังกล่าวนี้จะมีระดับความรุนแรงสูงขึ้น เรื่อย ๆ ทั้งนี้จากรายงาน สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย ปี 2555 ที่กล่าวถึงประเด็นที่ยังไม่สัมฤทธิ์ผล ตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545 - 2564) โดยประเด็นที่น่าวิตกกังวล คือ ประชากร รุ่นหนุ่มสาวและวัยแรงงานซึ่งเป็นคลื่นมนุษย์ขนาดใหญ่ที่จะกลายเป็น ผู้สูงอายุในอนาคต ยังไม่มี ความตระหนักและการเตรียมความพร้อมเมื่อยามสูงอายุ นอกจากนี้ยังมีทัศนคติในทางลบ ต่อผู้สูงอายุ เพิ่มมากขึ้น (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2561 : 6 - 12) จึงมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานด้าน การส่งเสริม พัฒนาและคุ้มครอง ผู้สูงอายุที่จะต้องเร่งพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านหลักประกันทางเศรษฐกิจ การเพิ่ม โอกาสใน การทำงานของผู้สูงอายุ และระบบการดูแลระยะยาวทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ

ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยมีมุ่งหวังศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ และนำไปสู่แนวทางการส่งเสริมอาชีพ ของผู้สูงอายุเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

การทบทวนวรรณกรรม

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (จุฑารัตน์ นกแก้ว และ ชินกร จิรขจรจรีตกุล, 2565 : 33 - 34) ได้กล่าวถึงภูมิปัญญาที่เป็นองค์ความรู้จากบุคคลในการแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพ และมีการสืบทอดจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน จะมีบุคคลในชุมชนเป็นผู้มีองค์ความรู้ หรือเรียกว่าปราชญ์ชาวบ้าน เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชนในการประกอบอาชีพ

ชุมชนบ้านระยอง ตั้งอยู่ในเขตตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ชุมชนบ้านระยอง หมู่ที่ 10 มีประชากรรวมทั้งสิ้น 420 คน แบ่งเป็นชาย 199 คน เป็นหญิง 221 คน มีครัวเรือนทั้งสิ้น 102 หลัง ในหมู่บ้าน มีประปาหมู่บ้านซึ่งเป็นการบริการประปาในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าสว่าง อาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร มีพื้นที่เพาะปลูก 584 ไร่ และขึ้นทะเบียนเกษตรกรชาวในปี 2560/2561 จำนวน 63 ครัวเรือนครอบคลุมพื้นที่ 583.11 ไร่ ด้านภาษาถิ่นที่ใช้ ชุมชนโบราณบ้านระยองใช้ภาษาเขมรและภาษาไทยกลางในการสื่อสาร (องค์การบริหารส่วน ตำบลท่าสว่าง, 2566 : 1 - 12)

(ก) คำขวัญประจำหมู่บ้าน

(ข) หมอยาสมุนไพรประจำหมู่บ้าน

ภาพที่ 1 บริบทชุมชนโบราณบ้านระยอง

ที่มา: (ก) ชุมชนโบราณบ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ (2561ก)

(ข) ชุมชนโบราณบ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ (2561ข)

จากภาพที่ 1 (ก) คำขวัญประจำหมู่บ้านชุมชนโบราณบ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ดังนี้ ระยองเมืองโบราณ ตำนานปราสาทเนียงอูมา ศาลปู่ตาหลวงอุดม ชมแหล่งน้ำรอบเมือง ลือเลื่องวัฒนธรรม น้อมนำภูมิปัญญา พัฒนาเกษตรอินทรีย์ มีแหล่งดอกบัวงาม โดยภาพที่ 1 (ข) คือ คุณตาทองคำ ซึ่งเป็นปราชญ์ด้านสมุนไพร และเป็นหมอยาสมุนไพรประจำหมู่บ้าน ผู้มีความรู้และชำนาญด้านการนำสมุนไพรหลากหลายชนิดจากภูมิปัญญาดังกล่าวนี้สามารถส่งเสริมและอาชีพให้กับผู้สูงอายุในชุมชนบ้านระยองได้

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ และระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Depth Interview) เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในเขตบ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เป็นจำนวน 420 คน โดยแบ่งประชาชนที่เป็นผู้ใหญ่ (ช่วงอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป) จำนวน 263 คน และแยกตามคุ้มต่างๆ ในเขตชุมชนบ้านระยอง ดังนี้ 1) คุ้มหลวงตาอุดมศักดิ์ 76 คน 2) คุ้มเพียงอูมา 58 คน 3) คุ้มมะขามใหญ่ 62 คน 4) คุ้มสี่สามัคคีร่วมใจ 67 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่เป็นผู้ใหญ่ (ช่วงอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป) ในเขตชุมชนบ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 159 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการคำนวณโดยใช้สูตรทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่เกินร้อยละ 5 โดยแทนค่าสูตร ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของการเลือกตัวอย่างที่ระดับนัยสำคัญ .05

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } n &= \frac{263}{1+263(0.05)^2} \\ &= \frac{263}{1.6575} \\ &= 158.6727 \text{ ประมาณ } 159 \text{ คน} \end{aligned}$$

การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 แบ่งประชากรในชุมชน ทั้งหมด 263 คน เป็น 4 คุ่ม ประกอบด้วย 1) คุ่มหลวงตาอุดมศักดิ์ 76 คน 2) คุ่มเนียงอุมา 58 คน 3) คุ่มมะขามใหญ่ 62 คน 4) คุ่มสี่สามัคคีร่วมใจ 67 คน

ขั้นตอนที่ 2 จากนั้นใช้วิธีการสุ่มโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นสัดส่วน โดยพิจารณาจากจำนวนประชากร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีลักษณะกระจาย ให้สัมพันธ์กับสัดส่วนประชากร โดยใช้คุ่มเป็นเขตพื้นที่ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นสัดส่วนโดยใช้สูตร ดังนี้

$$\frac{\text{จำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม} \times \text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมดจำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

จากสูตรจะได้ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละคณะรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่	คุ่ม	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	คุ่มหลวงตาอุดมศักดิ์	76	46
2	คุ่มเนียงอุมา	58	35
3	คุ่มมะขามใหญ่	62	37
4	คุ่มสี่สามัคคีร่วมใจ	67	41
	รวม	263	159

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Depth Interview) คือ จำนวน 30 คน ซึ่งคัดเลือกจากกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม (Qualitative Research) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งสร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้นเกี่ยวกับ การส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนบ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ดังนี้

1. แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อศึกษา การส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุในชุมชน บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ แบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ลักษณะการอยู่อาศัย เป็นต้น จำนวน 7 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลความคิดเห็นต่อแนวทางการส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น มีลักษณะแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (Rating scale) ของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 5 ข้อ โดยแบ่งระดับ ดังนี้

5 คือ มากที่สุด หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุมากที่สุด

4 คือ มาก หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุมาก

3 คือ ปานกลาง หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุปานกลาง

2 คือ น้อย หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุน้อย

1 คือ น้อยที่สุด หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุน้อยที่สุด

โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยจากการวิเคราะห์ข้อมูล (ชัชวาล เรื่องประพันธ์, 2539 : 15)

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับค่าเฉลี่ยจากการวิเคราะห์ข้อมูลมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับค่าเฉลี่ยจากการวิเคราะห์ข้อมูลมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับค่าเฉลี่ยจากการวิเคราะห์ข้อมูลปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับค่าเฉลี่ยจากการวิเคราะห์ข้อมูลน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับค่าเฉลี่ยจากการวิเคราะห์ข้อมูลน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended questions) เพื่อให้ได้แสดงความคิดเห็นโดยอิสระ

2. ขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยได้สร้างและตรวจหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.1 ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาตามหลักระเบียบและวัตถุประสงค์ของการวิจัยหลัก เพื่อเป็นกรอบประเด็นคำถาม

2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเขียนเป็นข้อกระทงความ (Item) ของแบบสอบถามตามองค์ประกอบต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วม

2.3 จัดทำร่างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดที่กำหนดโดยพิจารณาถึงเนื้อหารายละเอียดให้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับตัวแปรที่ต้องการศึกษา

2.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อทำการตรวจสอบและแก้ไขเพิ่มเติมข้อคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาและรัดกุมยิ่งขึ้น

2.5 นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อให้พิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้

2.6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความชัดเจน

2.7 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย จำนวน 30 ชุด

2.8 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) โดยการใส่สูตรของ ครอนบาค จากการคำนวณได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.978

2.9 นำผลการทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ และนำเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเป็นครั้งสุดท้าย ก่อนจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับจริง เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยต่อไป

การวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงปริมาณโดยเป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำในอันดับท้ายและเป็นประเด็นที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จากนั้นจึงนำข้อมูลดังกล่าวมากำหนดเป็นประเด็นคำถามจากนั้นได้นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อปรับแก้ไขก่อนที่จะนำไปเก็บข้อมูลจริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 จัดทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เพื่อขออนุญาตต่อผู้ใหญ่บ้านระยอง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างของประชาชนในชุมชนบ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

3.2 เตรียมความพร้อมของแบบสอบถาม ให้มีจำนวนเพียงพอกับจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลไปเสนอขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลต่อ พร้อมชี้แจงรายละเอียดของการดำเนินการศึกษาวิจัยและการดำเนินการเพื่อใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้ครบตามจำนวนที่ต้องการ

3.3 นำแบบสอบถามไปทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยลงไปเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งกลับคืนทั้งหมดแล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ถ้ายังไม่สมบูรณ์คัดแบบสอบถามฉบับนั้นออกแล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลใหม่จนครบ จากนั้นจึงได้เริ่มทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีการวิจัยที่เลือก ใช้ในครั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้ดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจะใช้เวลามากน้อยแตกต่างกันขึ้นอยู่กับช่วงเวลาที่เขาทำการสัมภาษณ์ว่าผู้ให้ข้อมูลมีความสะดวกในการให้ข้อมูลมากน้อยเพียงใด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ นำผลของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแบบสอบถาม บันทึกเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อคำนวณหาค่าสถิติที่เลือกใช้เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 นำแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

4.2 นำผลของข้อมูลบันทึกเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อคำนวณหาค่าสถิติที่เลือกใช้เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าทางสถิติ

4.3 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะตารางแสดงผลการวิเคราะห์พร้อมการแปลความหมาย โดยวิธีการพรรณนาตามค่าสถิติของแต่ละตารางข้อมูล

4.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์เสนอข้อมูลและใช้ค่าสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ สถิติหาคุณภาพของเครื่องมือ และสถิติพื้นฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ งานวิจัยนี้ได้ทำการตรวจสอบและยืนยันข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เนื่องจากความน่าเชื่อถือของการวิจัยเชิงคุณภาพขึ้นอยู่กับคณะผู้วิจัยและข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ (สุภางค์ จันทวานิช, 2553 : 128 - 130) ดังนั้นจึงให้ความสำคัญกับการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้วิธีการสามเส้า คือ บุคคล สถานที่ และเวลาแตกต่างกัน โดยการควบคุมคุณภาพของการบันทึกข้อมูล โดยการจดบันทึกอย่างละเอียดและทันทีที่มีการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา (Category) จากนั้นนำมาสังเคราะห์เป็นประเด็นร่วมหรือประเด็นหลัก (Theme) และอธิบายเนื้อหา (Text) จากนั้นจึงนำผลการศึกษาที่ได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ภายหลังที่มีการอภิปรายผล และเพิ่มเติมข้อมูลให้สมบูรณ์

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านระโยง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

1. ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 71.70 และเป็นเพศชาย จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 28.30

2. อายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุ 60-69 ปี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 42.30 รองลงมา อายุ 70-79 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 24.40 อายุ 50-59 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 14.80 อายุ 40-49 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 13.20 และอายุ 80-89 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.30 ตามลำดับ

3. สถานภาพ พบว่า ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 61.90 เป็นหม้าย (คู่สมรสเสียชีวิต) จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 18.50 รองลงมา หม้าย (หย่าร้าง) จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 ตามลำดับ และสวดท้าย โสด จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 7.10

4. ระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับการศึกษา ประถมศึกษา จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 84.40 มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 9.30 และปริญญาตรี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 6.30

5. อาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 40.60 รองลงมา เกษตรกรรม (ทำนา/ทำสวน) จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 31.30 รับจ้างทั่วไป จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 18.80 ตามลำดับ และสุดท้าย ค้าขาย จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 9.30

6. รายได้ พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 90.60 รองลงมา 10,000-15,000 บาท จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 6.30 ตามลำดับ และสุดท้าย 5,001-10,000 บาท จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.10

7. ลักษณะการอยู่อาศัย พบว่า ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับลูก/หลาน จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 70.70 รองลงมา อยู่กับสามี/ภรรยา จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 12.60 อยู่กับญาติพี่น้อง จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 11.40 ตามลำดับ และสุดท้าย อยู่คนเดียว จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.30

กล่าวโดยสรุป สถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 71.70 อยู่ในช่วงอายุ 60-69 ปี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 42.30 มีสถานภาพเป็นสมรส จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 61.90 ช่วงระดับการศึกษา ประถมศึกษา จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 84.40 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 40.60 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 90.60 และส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับลูก/หลาน จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 70.70

2. การวิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ผลการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านการส่งเสริมอาชีพ พบว่า ระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
3. ด้านการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือ พบว่า ระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
4. ด้านงบประมาณ พบว่า ระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง
5. ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

จากผลการวิจัยการศึกษาศักยภาพการพัฒนาอาชีพประชาชนในชุมชน 5 ด้าน โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพ ตามกรอบมาตรฐานการพัฒนาอาชีพ ดังตารางที่ 2

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่า

1. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน
2. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

สมมติฐาน	ตัวแปรอิสระ	ค่าทดสอบ	ค่า Sig.	ผลการศึกษา	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	เพศ	t – test	0.822	-	✓
2	อายุ	F – test	0.596*	✓	-
3	ระดับการศึกษา	F – test	0.490	-	✓
4	อาชีพ	F – test	0.458	-	✓
5	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	F – test	0.040*	✓	-
6	สถานภาพ	F – test	0.658	-	✓
7	ลักษณะการอยู่อาศัย	F – test	0.900	-	✓

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

4. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

5. ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ประชาชนที่มีสถานภาพต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

7. ประชาชนที่มีลักษณะการอยู่อาศัยต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพสามารถสรุปแนวทางการส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ดังนี้

1. ด้านการส่งเสริมอาชีพ ถือว่าชาวบ้านให้การสนใจในการทำอาชีพมาก เพราะเดิมที่ชุมชนแห่งนี้ยังมีการทำผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นบ้านในชุมชน โดยมีแกนนำเป็นวัยผู้สูงอายุ อสม. ผู้นำชุมชน แต่ในวัยผู้สูงอายุนี้อาชีพที่ชาวบ้านก็ต้องการทำงานที่มีรายได้ ที่ไม่ต้องใช้แรงมาก เพราะเนื่องจากอายุที่มาก และการเคลื่อนไหวเดินทางไม่สะดวกนัก จึงนิยมต้องการทำอาชีพที่ทำที่บ้านตัวเองได้ การนำงานมาทำที่บ้าน เช่น การทอผ้าไหม การจักสาน การทำพืชสมุนไพรลูกประคบ เป็นต้น

2. ด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีประชาชนในชุมชนกลุ่มน้อย เป็นผู้ริเริ่มในการทำผลิตภัณฑ์ของพื้นบ้าน คือ ลูกประคบสมุนไพร ที่ทุกคนคงรู้จักดี มีสรรพคุณในการรักษาอาการปวดเมื่อยเมื่อยล้า หรือใช้ในการรักษาอาการป่วย เจ็บไข้ เป็นต้น ซึ่งถ้ามีแหล่งเรียนรู้ในชุมชน หรือมีการนำวิทยากรที่มีความรู้เฉพาะด้าน มาให้ความรู้ โดยเป็นการส่งเสริมผู้ที่สนใจในการทำผลิตภัณฑ์นี้ ก็จะเป็นการต่อยอดได้หลากหลายในอนาคต รองลงมาจากการทำผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน จะเป็นในเรื่องของการสืบสานประเพณีวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็น การเข้าร่วมประเพณีที่สำคัญในชุมชน เช่น แขนงโพนตา การละเล่นกีฬาพื้นบ้านที่เป็นกีฬาดั้งเดิมยาวนาน

3. ด้านการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือ ชาวบ้านอยากให้หน่วยงานภาครัฐ มีการจัดการให้คำปรึกษาไม่ว่าจะเป็นด้านกฎหมาย ด้านสุขภาพ เป็นเดือนละครั้ง หรือ 3 เดือนครั้งก็ยิ่งดี เพราะประชาชนในชุมชนโดยส่วนมากต้องการที่จะขอคำปรึกษาในด้านการวางแผนอนาคตสำหรับลูกหลาน และโดยส่วนมากประชาชนในชุมชนมีรายได้ต่ำ ซึ่งวัยผู้สูงอายุ มีรายได้มาจากแค่เบี้ยผู้สูงอายุ เดือนละไม่ถึงพัน และจากการวิเคราะห์แบบสอบถาม มีวัยผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่คนเดียว โดยที่ไม่มีญาติพี่น้อง อยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแล เพื่อสอบถามปัญหา หรือความต้องการความช่วยเหลือ

4. ด้านงบประมาณ เนื่องจากประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องของงบประมาณ ยังต้องการการจัดสรรโครงการไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานเอกชนหรือหน่วยงานภาครัฐเข้ามาดูแลในการจัดสรรงบประมาณ สำหรับการพัฒนาชุมชนและต่อยอด เนื่องจากชุมชนบ้านระยอง เป็นชุมชนที่มีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติเรียงล้อม ไม่ว่าจะเป็นแหล่งน้ำ ควรมีการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวและการทำการกักเก็บน้ำอย่างถูกต้อง

5. ด้านวัสดุอุปกรณ์ ประชาชนมีความรู้ในเรื่องการทำอาชีพนั้น ๆ แต่ยังคงขาดสิ่งของวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย โดยมีความกังวลในเรื่อง ราคา การใช้งาน และความทนทาน ทั้งที่ประชาชนยังทำสินค้าอย่างต่อเนื่องแต่จะทำได้เฉพาะให้กับบุคคลที่ทำการส่งจองไว้ก่อนเท่านั้น หรือทำไว้แค่ขายภายในชุมชนกันเอง เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องของอุปกรณ์และการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ในชุมชน อยากให้มีการนำการตลาดเข้ามาช่วยเป็นสื่อช่องทางในการซื้อขาย

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพ และลักษณะการอยู่อาศัย พบว่า อายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ และลักษณะการอยู่อาศัย โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วย ด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือ ด้านงบประมาณ และด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ผู้สูงอายุนิยมทำอาชีพที่บ้าน ได้แก่ การทอผ้าไหม การจักสาน และการทำพืชสมุนไพรลูกประคบ ผู้สูงอายุต้องการรับการถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ ลูกประคบสมุนไพร และผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน ผู้สูงอายุต้องการรับคำปรึกษาและการช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ กฎหมาย และสุขภาพ

ผู้สูงอายุต้องการงบประมาณในการพัฒนาชุมชนและส่งเสริมการท่องเที่ยว และผู้สูงอายุต้องการวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย และเครื่องมือในการส่งเสริมการตลาดเพื่อเพิ่มช่องทางหนึ่งในการซื้อขายสินค้าของชุมชน

2. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากชุมชน บ้านระยองเป็นชุมชนเมืองโบราณที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน ดังคำขวัญประจำหมู่บ้านคือ ระยอง เมืองโบราณ ตำนานประสาธเนียงอุมา ศาลปู่ตาหลวงอุดม ชมแหล่งน้ำรอบเมือง ลือเลื่องวัฒนธรรม น้อมนำภูมิปัญญา พัฒนาเกษตรอินทรีย์ มีแหล่งดอกบัวงาม (ชุมชนโบราณบ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์, 2561ก) โดย คำขวัญดังกล่าวนี้ ทำให้คนในชุมชนสามารถมองเห็นศักยภาพของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งโบราณสถาน แหล่งโบราณวัตถุ รวมไปถึงภูมิปัญญาของการทำอาหารโบราณและยารักษาโรคของผู้เฒ่าผู้แก่ ดังนั้นเมื่อ มีองค์กรเข้ามาสนับสนุนจึงพร้อมที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพของตนเพื่อให้เกิดรายได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิต จรุงสุจริตกุล (2559 : 122) กล่าวว่า ผู้สูงอายุยังมีความต้องการในการหารายได้เสริมเพื่อเพิ่มรายได้ และเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพ และลักษณะการอยู่อาศัย พบว่า อายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ และลักษณะการอยู่อาศัย โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากอายุมีผลต่อสมรรถนะของการทำงานของสูงอายุ โดยผู้สูงอายุที่มีอายุมากขึ้นจะมีสมรรถนะของการทำงานลดน้อยลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อีรินุช ชละเอม และคณะ (2560 : 29) ผู้สูงอายุที่มีอายุมากขึ้นจะมีกิจกรรมทางกายน้อยลง และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนซึ่งหากเป็นคนที่มียาได้น้อยก็จะมีความตั้งใจในการทำงานสูงกว่าคนที่มียาได้มาก เพราะจะต้องหาเงินมาเลี้ยงชีพ ซึ่งคนที่มียาได้มาก อาจเกิดจากแหล่งรายได้หลากหลาย เช่น เบี้ยยังชีพ บำเหน็จบำนาญ หรือเงินที่ได้รับจากลูกหลาน ญาติพี่น้อง เป็นต้น (วิจิต จรุงสุจริตกุล, 2559 : 118)

ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยหน่วยงานภาครัฐและเอกชนสามารถเข้าไปส่งเสริมอาชีพที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ เช่น การทอผ้าไหม การจักสาน การทำพืชสมุนไพรลูกประคบ และผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน เป็นต้น เนื่องจากเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของผู้สูงอายุอยู่แล้ว ผู้สูงอายุเคยชินกับการทำกิจกรรมดังกล่าวในชีวิตประจำวัน ทำให้สามารถส่งเสริมและพัฒนาอาชีพได้ง่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพงา เพ็ญนาเรนทร์ (2564 : 50) ได้ศึกษาการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้ของผู้สูงอายุ เช่น การทำกระเป๋ากวีสดูเหลือใช้ กระเป๋าผ้าแฮนเมด ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ ขนมไทย เครื่องสำอางสมุนไพร และสมุนไพร เป็นต้น อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุจำเป็นต้องได้รับคำปรึกษาและการช่วยเหลือด้านกฎหมาย และด้านสุขภาพ โดยเฉพาะการรักษาสุขภาพของผู้สูงอายุจะช่วยลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นของผู้สูงอายุ เช่น ค่ารักษาพยาบาล เศรษฐกิจของครอบครัวที่ลูกหลานจะต้องหยุดงานเพื่อมาดูแลผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อีรินุช ชละเอม และคณะ (2560 : 22) ที่กล่าวว่า การดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุที่ดีจะส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมต่อความต้องการของผู้สูงอายุ โดยให้ครอบคลุมทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมอาชีพที่ต้องทำที่บ้าน การมุ่งเน้นสืบทอดทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การให้อาชีพไปพร้อมกับดูแลสุขภาพ การจัดสรรงบประมาณในการหาวัตถุดิบ การผลิต และการตลาด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในงานวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยและออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือให้กับอาชีพผู้สูงอายุบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเครือข่ายนี้จะช่วยสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชน อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้กับชุมชนด้วยการสร้างอาชีพบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2561). **แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2561** [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2566, จาก https://www.dop.go.th/download/laws/th1573721522-816_0.pdf.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2566). **รวมพลังสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ก้าวสู่ 'สังคมสูงวัย' อย่างมีสุข** [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2566, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/lifestyle/judprakai/1094533>.
- จุฑารัตน์ นกแก้ว และ ชินกร จิระจรจรีตกุล. (2565). **ภูมิปัญญาท้องถิ่นตาลโตนดของชุมชนตำบลห้วยกรด อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 42(4), 29 – 41.**
- ชัชวาลย์ เรื่องประพันธ์. (2539). **สถิติพื้นฐาน**. ขอนแก่น : คลังน่านวิทยา.
- ชุมชนโบราณบ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. (2561ก). **คำขวัญประจำหมู่บ้าน** [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2566, จาก <https://www.facebook.com/photo?fbid=241358113229676 & set=pcb.241358156563005>.
- ชุมชนโบราณบ้านระยอง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. (2561ข). **หมอยาสมุนไพรประจำหมู่บ้าน** [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2566, จาก https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid02c7zp3yzj82SBQUHuKvyZwcCoa1sV9aGaN7jhuiLDfBuW3sgcXFrQZoasSJW3Kju5l&id=241204703245017.
- ธีรนุช ชละเอม, ยุวดี ลีลัคณาวิระ, พรนภา ทอมสินธุ์. (2560). **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับกิจกรรมทางกายของผู้สูงอายุในชุมชนตำบลบางกระสอบ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. วารสารการพยาบาลและการศึกษา, 10(2), 19 – 32.**
- พิมพ์ภา เพ็งนาเรนทร์. (2564). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ของผู้สูงอายุ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 15(1), 42 - 58.**
- วิจิต จรุงสุจริตกุล. (2559). **การศึกษาลักษณะงาน ผลตอบแทน สวัสดิการและการส่งเสริมการมีงานทำ ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 9(2), 115–123.**

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). **ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงประชากรในประเทศไทย สถานการณ์และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2566, จาก https://social.nesdc.go.th/social/Portals/0/Documents/1000_UNFPA_rev_Policy%20Brief%20Thai_200411_69.pdf.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). **สังคมผู้สูงอายุกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย** [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2566, จาก https://www.dop.go.th/download/knowledge/th1617171499-823_0.pdf.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2553). **ทฤษฎีสังคมวิทยา**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสว่าง. (2566). **แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2566-2570)** [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2566, จาก <https://tasawang.go.th/public/list/data/detail/id/1410/menu/290/catid/29/page/>.